Η προσπάθεια της Ελλάδας να αποκτήσει σύνταγμα ήταν μια αρκετά βασανιστική υπόθεση: Οι διεργασίες ξεκίνησαν με την πρώτη εθνοσυνέλευση, τον Δεκέμβριο του 1821, όταν ψηφίστηκε το «προσωρινό πολίτευμα της Επιδαύρου». Αρκετά προοδευτικό για την εποχή του, ευθύς εξαρχής καθιέρωσε τρεις εξουσίες: Τη νομοθετική που θα ασκούσε το Βουλευτικό (μια βουλή με εβδομήντα βουλευτές), την εκτελεστική που θα ασκούσε το Νομοτελεστικό (μια πενταμελής κυβέρνηση, που θα εκλεγόταν από τη βουλή) και τη δικαστική. Βουλευτικό και νομοτελεστικό θα εκλέγονταν κάθε χρόνο.

Από εκεί κι έπειτα, άρχισαν οι περιπέτειες. Ως τα 1827, οπότε κυβερνήτης εκλέχτηκε ο Ιωάννης Καποδίστριας που δεν είχε σε μεγάλη υπόληψη το σύνταγμα και τους οπαδούς του. Μετά, οι μεγάλες δυνάμεις (Βρετανία, Γαλλία και Ρωσία) απεφάνθησαν ότι οι Έλληνες δεν ήταν απαραίτητο να κυβερνιόνται με συντάγματα και συναφείς πειραματισμούς. Στο πρωτόκολλο του Λονδίνου (3 Φεβρουαρίου 1830), με το οποίο αναγνωριζόταν η ελληνική ανεξαρτησία, οριζόταν ότι η Ελλάδα θα έχει κληρονομική μοναρχία. Και σε μια προκήρυξη προς τους Έλληνες αναφερόταν πολύ φλου ότι θα έπρεπε να βοηθηθεί ο Όθων κάποια στιγμή να στοιχειοθετήσει σύνταγμα. Κι επειδή ούτε ο ίδιος ο Όθων είχε διάθεση να το παραχωρήσει, εκδηλώθηκε η επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου. Υπό την απειλή των κανονιών του λοχαγού Σχινά που σημάδευε τα ανάκτορα, ο βασιλιάς υποχρεώθηκε να δεχτεί τη θέσπιση καταστατικού χάρτη της χώρας.

Το πρώτο σύνταγμα ψηφίστηκε τον Μάρτιο του 1844. Πολίτευμα: Συνταγματική μοναρχία στα χαρτιά, μοναρχικός ετσιθελισμός στην πράξη. Η γενική κατακραυγή οδήγησε σε νέα επανάσταση που αποτέλεσμα είχε την έξωση του Όθωνα, τον Οκτώβριο του 1862. Αμέσως μετά, μια εθνοσυνέλευση προχώρησε σε δημοψήφισμα, με το οποίο οι Έλληνες κλήθηκαν να διαλέξουν, ποιον θέλουν βασιλιά τους. Ψήφισαν τον πρίγκιπα Αλφρέδο, δευτερότοκο γιο της βασίλισσας Βικτωρίας της Βρετανίας. Ο πρίγκιπας δεν αποδέχτηκε την τιμή μια και προοριζόταν για άλλο ελληνικό βασίλειο (το «Ιονίου και Θεσσαλίας – Ηπείρου»), που όμως ποτέ δε δημιουργήθηκε. Μια τριμελής επιτροπή ανέλαβε να διερευνήσει τις προθέσεις των μεγάλων και κατέληξε στον πρίγκιπα Γεώργιο Γλίξμπουργκ, δευτερότοκο γιο του βασιλιά της Δανίας.

Ήρθε το 1863. Στα 1864, ορκίστηκε στο νέο σύνταγμα που προέβλεπε βασιλευόμενη δημοκρατία, με τον βασιλιά να μπορεί να διορίσει πρωθυπουργό, όποιον αυτός ήθελε. Στις 11 Αυγούστου 1875, χωρίς να υπάρχει συνταγματική τροποποίηση, χάρη στον Χαρίλαο Τρικούπη, ο Γεώργιος αναγνώρισε την «αρχή της δεδηλωμένης»: Στο εξής, κάθε κυβέρνηση έπρεπε να έχει τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της Βουλής.

Στα 1911, η αναθεώρηση του συντάγματος από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, κατοχύρωσε αυτή την «αρχή», περιλαμβάνοντας και μερικές ακόμα προοδευτικές διατάξεις.

Την άνοιξη του 1924, ένα δημοψήφισμα (με αποχή των φιλοβασιλικών) αποδέχτηκε την έκπτωση της δυναστείας και την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας. Συνακόλουθα, η Ελλάδα απέκτησε σύνταγμα προεδρευόμενης Δημοκρατίας.

Στις 3 Νοεμβρίου 1935, νέο δημοψήφισμα είπε «ναι» στην παλινόρθωση της μοναρχίας και στην επαναφορά του Γεωργία Β' στον θρόνο. Μαζί του, επανήλθε και το σύνταγμα της βασιλευόμενης Δημοκρατίας.

Στα 1936, με τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου του Ιωάννη Μεταξά, ανεστάλη η ισχύς του συντάγματος. Ακολούθησε η κατοχή (1941-1944) και η μετέπειτα ανώμαλη κατάσταση που «έληξε» με το δημοψήφισμα του 1946, το οποίο επανέφερε την βασιλεία.

Στα 1952, με τη νέα αναθεώρηση του συντάγματος, προβλέφθηκε ρητά κοινοβουλευτικό σύστημα με ανώτατο άρχοντα τον βασιλιά. Παρ' όλα αυτά, το παλάτι επενέβαινε καθοριστικά στα πολιτικά πράγματα: Το 1955, ανέσυρε τον Κωνσταντίνο Καραμανλή και τον έχρισε πρωθυπουργό. Το 1965, έπαψε τον Γεώργιο Παπανδρέου από πρωθυπουργό και σαλαμοποίησε την Ένωση Κέντρου, με μοχλό τον Κώστα Μητσοτάκη.

Στα 1967, η χούντα κατάργησε το σύνταγμα και επέβαλε δικτατορία. Στα 1973, κατάργησε και τη βασιλεία. Στις 29 Ιουλίου εκείνης της χρονιάς, ένα ψευτοδημοψήφισμα της χούντας έδωσε 78,4% «ναι» στην έκπτωση της μοναρχίας και του Κωνσταντίνου Γλίξμπουργκ, με ταυτόχρονη «ανάθεση» της προεδρίας της Δημοκρατίας στον δικτάτορα Γεώργιο Παπαδόπουλο (με αντιπρόεδρο τον Οδυσσέα Αγγελή) και 21,6% «όχι» σε όλα αυτά.

Η χούντα κατέρρευσε στα 1974, όταν «πρόεδρος της Δημοκρατίας» ήταν ο στρατηγός Φαίδων Γκιζίκης. Μετονομάστηκε σε προσωρινό πρόεδρο, ενώ επανήλθε σε ισχύ το σύνταγμα του 1952, με τις διατάξεις για το καθεστώς διακυβέρνησης της χώρας σε αναστολή.

Ακολούθησε το μοναδικό στα ελληνικά χρονικά τυπικά και ουσιαστικά έγκυρο δημοψήφισμα που έγινε στις 8 Δεκεμβρίου 1974: Με τον πρωθυπουργό και την κυβέρνηση της χώρας να τηρούν αυστηρή ουδετερότητα και με τους εκπροσώπους των δύο τάσεων να μετέχουν ισότιμα στην επιχειρηματολογική αντιπαράθεση. Ο ίδιος ο Κωνσταντίνος Γλίξμπουργκ νομιμοποίησε προκαταβολικά το αποτέλεσμα, μετέχοντας στην «προεκλογική» περίοδο με δυο προσωπικές τηλεοπτικές εμφανίσεις - μηνύματα προς τον ελληνικό λαό. Το αποτέλεσμα ήταν οριστικό:

ΝΑΙ στην προεδρευόμενη Δημοκρατία 69,18% - ΟΧΙ 30,82%.

Το νέο σύνταγμα (1975) καθιέρωσε την προεδρευόμενη Δημοκρατία με τον πρόεδρο να έχει κάμποσες εξουσίες στα χέρια του. Δέκα χρόνια αργότερα, στα 1985, το σύνταγμα αναθεωρήθηκε, με όλες τις εξουσίες να αφαιρούνται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και να παραχωρούνται στον πρόεδρο της κυβέρνησης.

Μια ακόμα συνταγματική αναθεώρηση «έπαιζε» από το 2004. Για να επιτευχθεί, όμως, χρειαζόταν να εκλεγούν 180 βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας που την προωθούσε. Έβγαλε μόλις 152. Η αναθεώρηση στάλθηκε στις ελληνικές καλλένδες.

(Εικόνες, 16 Σεπτεμβρίου 2007) (τελευταία επεξεργασία, 6.7.2009)